



Викладаємо державною мовою...

*Про перехід на державну мову навчального процесу у Харківському державному технічному університеті сільського господарства**

Програму з конкретним графіком переходу на державну мову було затверджено вченою радою 10 грудня 1992 року. Перебіг виконання цієї програми контролювався ректоратом і вченою радою університету (щорічно).

У результаті впровадження цієї програми в університеті з 1993 року все ділове листування здійснюється українською мовою, а з 1994 року вся ділова документація ведеться тільки українською мовою; методичні матеріали, навчальні посібники друкуються українською мовою. Навчання студентів проводиться на 90 % українською мовою і на 10 % - російською. Перші чотири курси на всіх факультетах на 100 % навчаються державною мовою, у переважній більшості навчальні дисципліни п'ятих курсів викладаються українською мовою.

У 1996 році університет з питання виконання вимог закону України "Про мови", у розрізі вимог Постанови Кабінету Міністрів України "Комплексні заходи щодо всебічного розвитку і функціонування української мови" перевіряла Державна інспекція закладів освіти, яка зробила висновок, що в університеті є вся директивно-нормативна документація, на базі якої поступово, відповідно до графіку, реалізується перехід на державну мову, який повинен був завершитися на 100 % у 2000 році.

Аналіз виконання університетської програми запровадження української мови, яка включає 14 пунктів, свідчить про проведену досить значну організаційну, навчально-методичну роботу навчальною частиною, ректоратом, комітетом у справах молоді, бібліотекою, кафедрою культури. Було розроблено і реалізовано спеціальні навчальні плани з викладання української мови (по 136 годин протягом 2-х років для студентів, які на той час не мали атестації з української мови; по 68 годин протягом 1-го року для студентів, які мали атестацію); було розроблено і реалізовано програму занять з української мови для іноземних студентів; програма "Українська мова для ас-

пірантів" з акцентом на фахову термінологію (54 години); проведено навчання з української мови з викладачами всіх кафедр за 126-годинною програмою, а з адміністративним персоналом – за 64-годинною програмою; випускаються термінологічні словники українською мовою на базі фахових кафедр; в університеті було створено кафедру україно- та слов'янознавства, яка з 1999 року ввійшла до складу кафедри ЮНЕСКО "Філософія людського спілкування", яку очолює академік Руденко Д.І. Аудиторії кафедри мають все необхідне обладнання, наочні матеріали, навчально-методичні розробки; у кінці 1999 року на кафедрі придбано ще один комп'ютер. Кадровий склад кафедри відповідає вимогам IV рівня акредитації.

Реалізація університетської програми забезпечила можливість 90 % викладачам оволодіти українською мовою.

У процесі підготовки цього питання було проаналізовано графік переходу на державну мову кафедрами, факультетами. Аналіз інформації, поданої деканами і завідувачами кафедр, свідчить, що на всіх кафедрах і факультетах діловодство на 100 % ведеться державною мовою; методичні розробки, посібники, підручники друкуються тільки українською мовою. Кафедри, деканати розглядали щонайменше по одному разу з 1995 року стан запровадження державної мови. Слід відзначити, що деякі кафедри вже на сьогодні на 100 % перейшли на викладання українською мовою, це такі кафедри: ЕМТП, СГМ, електротехнологій, застосування електроенергії в сільському господарстві, міцності та надійності с.-г. техніки, майже всі кафедри факультету технізації переробки та зберігання с.-г. продукції, факультету менеджменту.

Значну позанавчальну роботу в університеті проводять: комітет у справах сім'ї, молоді та спорту, бібліотека, кафедра культури, студентська рада: це і спецкурси, тематичні вечори, зустрічі, фестивалі, конкурси, виставки. Уся ця робота спрямована на виховання у студентів національної гідності, шанобливого ставлення до культури українського народу і до своєї мови.

Але на окремих кафедрах не всі наочні матеріали (планшети, плакати) повністю переоформлені. Це

*Доповідь на Раді ректорів, 6 липня 2001 р.

стосується і факультетів, і університету в цілому. Навчальний процес на 100 % забезпечено підручниками, посібниками, методичними розробками, що виконані українською мовою, але їх кількість з окремих предметів недостатня. У бібліотеці університету з загального фонду в 336102 екземпляри тільки 23723 екземпляри – українською мовою (9 %). Повільно збільшується кількість якісно виконаних а також захищених українською мовою дипломних проектів.

Підводячи підсумок щодо виконання графіку переходу на державну мову можна зробити висновок, що цей графік в університеті виконано і з 1 вересня 2001 року всі кафедри, деканати, викладачі і студенти повністю перейдуть на викладання і навчання державною мовою.

Для забезпечення цього в університеті дано доручення:

- Деканатам на своїх засіданнях додатково розглянути відповідні комплексні заходи щодо забезпечення повного переходу кафедр і студентів з 1.09.2001 р. на викладання і навчання державною мовою та завершення переоформлення наочної інформації в корпусах і гуртожитках.

- Навчальній частині довести до відома всіх викладачів, що необхідно підготувати навчально-методичні комплекси (конспекти лекцій, методичні розробки до занять і т. і.) державною мовою до терміну щорічного огляду кафедр з визначення їх готовності до нового навчального року.

- Бібліотеці, НМЦ університету продовжити практику з більш широкого придбання і видання навчально-методичної літератури державною мовою.

- Навчальній частині, бухгалтерії університету збільшити фінансування на видання та придбання навчально-методичної літератури державною мовою.

- Комітету у справах сім'ї, молоді та спорту, кафедри культури, кафедри ЮНЕСКО, бібліотеці, студентській раді продовжити практику щодо активізації позанавчальної роботи з метою виховання національної гідності, шанобливого ставлення до культури українського народу і до своєї мови.

ЯКІ НАПРЯМКИ В ПОДАЛЬШОМУ МИ ВБЧАЄМО ПРІОРИТЕТНИМИ В ПИТАННЯХ ВИКОНАННЯ ЗАКОНУ "ПРО МОВИ" ?

Я не торкаюся правового та юридичного аспектів закону – це справа фахівців, я тільки хочу окреслити наше бачення сьогоденного стану цієї проблеми, а проблем на наш погляд багато. Тому про напрямки:

1-й і основний – створення відповідного україномовного поля у видавничій справі. Зверху – на рівні держави та законодавчих структур (податкові проблеми книговидавництва); з низу – на рівні видавничих структур, у т.ч. навчальних закладів.

2-й - створення україномовного поля в інтернеті. Тут звичайно в першу чергу все падає на плечі навчальних закладів.

3-й – створення україномовного поля в науковій термінології.

Маємо на увазі: аспірантура, докторантура, захист дисертацій та внесення цих матеріалів до навчальних програм дисциплін.

4-й – формування україномовного поля в системі вивчення іноземних мов.

Англомовне середовище у нас формується за рахунок звичайно роботи кафедри (підручники, посібники); практик студентів (щорічно 200 чол. - у Великобританії); проведення всеукраїнських студентських олімпіад з англійської мови.

Німецькомовне середовище: Дойчецентрум, діаспора, докторська дисертація Піхтовнікової Л.С., аспіранти, сумісні дослідження з німецьким інститутом аграрної економіки, практика.

Французькомовне середовище - філія французького центру Міністерства сільського господарства Франції і т.д. Добра дюжина викладачів вільно володіє французькою мовою.

Звичайно, створення такого мовного середовища було б неможливим без доброї підтримки, допомоги і координації з боку Ради ректорів, Головного управління освіти та науки.

Велику допомогу в цій справі надають і плідні, творчі зв'язки між нашими спорідненими кафедрами, проведення різного рівня науково-методичних конференцій, симпозіумів, нарад. На наш погляд, є всі підстави стверджувати що і в наступні роки українське мовне середовище в ВНЗ Харкова буде зміцнюватися.

Дмитро Мазоренко